

MBO Amersfoort

Jaarrekening 2016

Colofon

Uitgave	: MBO Amersfoort
Vastgesteld college van bestuur	: 23 mei 2017
Kenmerk cvb vastgesteld	: MBOA-15-2611
Goedgekeurd raad van toezicht	: 22 juni 2017
Afkomstig van	: college van bestuur

INHOUDSOPGAVE

1. Jaarrekening 2016		
1.1	Geconsolideerde balans per 31 december 2016 na resultaatbestemming	3
1.2	Geconsolideerde staat van baten en lasten over 2016	4
1.3	Geconsolideerd kasstroomoverzicht 2016	5
1.4	Algemene grondslagen	6
1.5	Toelichting op de geconsolideerde balans	16
1.6	Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	25
1.7	Toelichting op de staat van baten en lasten over 2016	26
1.8	Enkelvoudige balans per 31 december 2016	33
1.9	Enkelvoudige staat van baten en lasten over 2016	34
1.10	Toelichting op de enkelvoudige balans	36
1.11	Toelichting op de enkelvoudige staat van baten en lasten over 2016	42
1.12	Verbonden partijen (model E)	47
1.13	Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)	48
1.14	Honoraria van de accountant	49
2. Overige gegevens		
2.1	Controleverklaring	50
2.2	Voorstel resultaatbestemming	51

1.1 Balans na resultaatbestemming
(Geconsolideerd x € 1.000) - per 31 december 2016

	31-12-2016	31-12-2015
1 ACTIVA		
<i>Vaste activa</i>		
1.1 Immateriële vaste activa	147	15
1.2 Materiële vaste activa	39.057	37.060
1.3 Financiële vaste activa	1.650	2.019
	40.854	39.094
<i>Vlottende activa</i>		
1.4 Voorraden	81	47
1.5 Vorderingen	2.778	3.202
1.6 Effecten	2.538	2.526
1.7 Liquide middelen	9.836	10.624
	15.233	16.399
	56.087	55.493
2 PASSIVA		
2.1 Eigen vermogen	23.525	21.491
2.2 Voorzieningen	1.220	890
2.3 Langlopende schulden	20.464	22.064
2.4 Kortlopende schulden	10.878	11.048
	56.087	55.493

1.2 Staat van baten en lasten over 2016
(Geconsolideerd x € 1.000)

	2016	Begroot 2016	2015
3 BATEN			
3.1 Rijksbijdragen	50.689	49.683	48.040
3.2 Overige overheidsbijdragen	878	0	28
3.3 College-, cursus- en examengelden	1.054	975	998
3.4 Baten werk in opdracht van derden	0	10	368
3.5 Overige baten	6.545	7.463	5.179
Totaal baten	59.166	58.131	54.613
4 LASTEN			
4.1 Personele lasten	39.552	36.330	33.171
4.2 Afschrijvingen	2.845	2.828	2.906
4.3 Huisvestingslasten	6.074	5.081	4.560
4.4 Overige instellingslasten	8.918	11.534	9.510
Totaal lasten	57.389	55.773	50.147
Saldo baten en lasten	1.777	2.358	4.466
5 Financiële baten en lasten	-1.066	-1.024	-1.100
Resultaat voor belastingen	711	1.334	3.366
6 Belastingen	0	-38	-86
Nettoresultaat	711	1.296	3.280

1.3 Kasstroomoverzicht over 2016 (geconsolideerd)
(x € 1.000)

	2016	2015
KASSTROOM UIT OPERATIONELE ACTIVITEITEN		
Saldo baten en lasten	1.777	4.466
Aanpassingen voor:		
- afschrijvingen	2.845	2.906
- mutaties voorzieningen	330	-154
Veranderingen in werkkapitaal:		
- voorraden	-33	-25
- vorderingen	793	-628
- effecten	-11	-16
- overdracht middelen SVGB inzake DHTA	1.323	0
- kortlopende schulden (excl. schulden aan kredietinstellingen)	-171	1.567
	6.853	8.116
KASSTROOM UIT BEDRIJFSOPERATIES		
Ontvangen interest	62	111
Betaalde interest	-1.129	-1.211
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten	-1.067	-1.100
KASSTROOM UIT INVESTERINGSACTIVITEITEN		
Investerings in (im)materiële vaste activa	-4.974	-8.257
Desinvesterings in (im)materiële vaste activa	0	86
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten	-4.974	-8.171
KASSTROOM UIT FINANCIERINGSACTIVITEITEN		
Aflossing langlopende schulden	-1.600	-1.600
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten	-1.600	-1.600
MUTATIE GELDMIDDELEN		
Beginstand liquide middelen	10.624	13.379
Mutatie liquide middelen	-788	-2.755
Eindstand liquide middelen	9.836	10.624

1.4 Algemene grondslagen

Juridische vorm en voornaamste activiteiten

De organisatie, statutair gevestigd te Amersfoort, is Stichting Interconfessioneel Beroepsonderwijs en Volwasseneneducatie Regio Amersfoort handelend onder MBO Amersfoort (KvK-nummer 55758606). De stichting stelt zich ten doel het geven en verzorgen van kwalitatief hoogwaardig (middelbaar) beroepsonderwijs, volwasseneducatie, contractactiviteiten en ander onderwijs het daartoe oprichten en instandhouden van instellingen voor middelbaar beroepsonderwijs en volwasseneneducatie op interconfessionele grondslag, in ieder geval in de regio Amersfoort en omstreken.

Voor een beschrijving van de juridische structuur wordt verwezen naar het geïntegreerd jaarverslag 2016 MBO Amersfoort.

Verslagperiode

De jaarrekening betreft de verslagperiode 1 januari 2016 tot en met 31 december 2016.

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld volgens de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) en volgens de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. In deze regeling is bepaald dat de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (in het bijzonder RJ 660 Onderwijsinstellingen) van toepassing zijn, en met inachtneming van de daarin aangeduide uitzonderingen.

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten.

Toepassing van artikel 402 Boek 2 BW

De financiële gegevens van de organisatie zijn in de geconsolideerde jaarrekening verwerkt. Derhalve vermeldt de staat van baten en lasten van de organisatie conform artikel 402 Boek 2 BW slechts het aandeel in het resultaat van organisaties waarin wordt deelgenomen na belastingen en het overige resultaat na belastingen.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Grondslagen voor de waardering van de activa en passiva en de resultaatbepaling

Voor zover niet anders vermeld, zijn de activa en passiva gewaardeerd tegen nominale waarde.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de organisatie zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans als een transactie (met betrekking tot het actief of de verplichting) niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting.

Een actief of verplichting wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de verplichting aan een derde zijn overgedragen. Verder wordt een actief of een verplichting niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip dat niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en/of betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de organisatie. Alle financiële informatie in euro's is afgerond op het dichtstbijzijnde duizendtal.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

In de volgende posten is sprake van schattingen:

- Voorziening uitkeringen
- Voorziening jubileumuitkeringen
- Voorziening seniorenregeling
- Voorziening dubieuze debiteuren

Grondslagen voor consolidatie

De geconsolideerde jaarrekening omvat de financiële gegevens van de organisatie en haar groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend dan wel waarover de centrale leiding bestaat. Groepsmaatschappijen zijn deelnemingen waarin de organisatie een meerderheidsbelang heeft, of waarin op een andere wijze een beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend. Bij de bepaling of beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend, worden financiële instrumenten die potentiële stemrechten bevatten en direct kunnen worden uitgeoefend, betrokken. Participaties die worden aangehouden om ze te vervreemden worden niet geconsolideerd.

Nieuw verworven deelnemingen worden in de consolidatie betrokken vanaf het tijdstip waarop beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend. Afgestoten deelnemingen worden in de consolidatie betrokken tot het tijdstip van beëindiging van deze invloed.

In de geconsolideerde jaarrekening zijn de onderlinge schulden, vorderingen en transacties geëlimineerd, evenals de binnen de groep gerealiseerde winsten. De meegeconsolideerde deelneming betreft OIB Holding BV en haar werkmaatschappijen. MBO Amersfoort heeft volledige zeggenschap over deze vennootschappen en deze zijn geconsolideerd.

Voor een totaal overzicht van de verbonden partijen verwijzen wij naar de specificatie verbonden partijen op pagina 47.

Stelselwijzigingen

Gedurende 2016 heeft zich geen stelselwijziging voorgedaan.

Schattingwijzigingen

Gedurende 2016 heeft zich geen schattingswijziging voorgedaan.

Aanpassingen in presentatie vorig boekjaar

Waar dit voor de vergelijkbaarheid van jaren noodzakelijk is zijn de cijfers van vorig boekjaar aangepast. Aanpassingen worden toegelicht in de tekst.

Financiële instrumenten

De financiële instrumenten omvatten bij MBO Amersfoort obligaties (effecten), verstrekte leningen, debiteuren en overige vorderingen, geldmiddelen, obligaties en deposito's, leningen en financiële verplichtingen.

Financiële instrumenten omvatten tevens in contracten besloten afgeleide financiële instrumenten (derivaten).

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde. Indien instrumenten niet zijn gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de staat van baten en lasten maken eventuele direct toerekenbare transactiekosten deel uit van de eerste waardering.

De reële waarde van beursgenoteerde financiële instrumenten wordt bepaald aan de hand van de biedprijs.

De reële waarde van niet-beursgenoteerde financiële instrumenten wordt bepaald door de verwachte kasstromen contant te maken tegen een disconteringsvoet die gelijk is aan de geldende risicovrije marktrente voor de resterende looptijd vermeerderd met krediet- en liquiditeitsopslagen.

De reële waarde van derivaten waarbij geen collateraal wordt uitgewisseld, wordt bepaald door het contant maken van de kasstromen aan de hand van de relevante swapcurve vermeerderd met krediet- en liquiditeitsopslagen.

Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

Obligaties

Obligaties die niet worden aangehouden als onderdeel van een handelsportefeuille, worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode, verminderd met bijzondere waardevermindingsverliezen.

Verstreckte leningen, debiteuren en overige vorderingen

Verstreckte leningen, debiteuren en overige vorderingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode, verminderd met bijzondere waardevermindingsverliezen.

Deposito's

Deposito's worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Leningen en overige financiële verplichtingen

Leningen en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode.

De aflossingsverplichtingen voor het komend jaar van de langlopende schulden worden opgenomen onder kortlopende schulden.

Afgeleide financiële instrumenten

MBO Amersfoort heeft een renteswapcontract afgesloten ter afdekking van het renterisico op een langlopende euribor-lening met variabele rente en past hiervoor kostprijs hedge accounting toe. Dit houdt in dat, zolang het afgeleide instrument betrekking heeft op afdekking van het specifieke risico van een toekomstige transactie die naar verwachting zal plaatsvinden, er geen herwaardering van dit instrument plaatsvindt. Zodra de verwachte toekomstige transactie leidt tot verantwoording in de staat van baten en lasten, wordt de met het afgeleide instrument samenhangende winst of het met het afgeleide instrument samenhangende verlies eveneens in de staat van baten en lasten verwerkt. Een verlies voor het percentage groter dan de omvang van het afgeleide instrument ten opzichte van de afgedekte positie wordt op basis van kostprijs of lagere marktwaarde direct in de staat van baten en lasten verwerkt.

MBO Amersfoort documenteert de hedgerelaties in specifieke en generieke hedgedocumentatie en toetst periodiek de effectiviteit van de hedgerelaties door vast te stellen dat geen sprake is van overhedges. De onderneming bepaalt op elke balansdatum de mate van ineffectiviteit van de combinatie van het afdekkingsinstrument en de afgedekte positie (de hedgerelatie). De mate van ineffectiviteit van de hedgerelatie wordt vastgesteld door het vergelijken van de kritische kenmerken van het afdekkingsinstrument en de afgedekte positie in de hedgerelatie.

Bijzondere waardeverminderingen financiële activa

Aanwijzingen voor bijzondere waardeverminderingen van vorderingen en beleggingen die door de onderneming worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs worden zowel op het niveau van specifieke activa als op collectief niveau in aanmerking genomen. Van afzonderlijk belangrijke vorderingen en beleggingen wordt beoordeeld of deze individueel onderhevig zijn aan bijzondere waardevermindering. Van afzonderlijk belangrijke vorderingen en beleggingen die niet individueel onderhevig zijn gebleken aan bijzondere waardevermindering en van afzonderlijk niet belangrijke

vorderingen wordt collectief beoordeeld of deze onderhevig zijn aan bijzondere waardevermindering, dit door samenvoeging van vorderingen en beleggingen met vergelijkbare risicokenmerken.

Bij de beoordeling van de collectieve waardevermindering gebruikt de onderneming historische trends met betrekking tot de waarschijnlijkheid van het niet nakomen van betalingsverplichtingen, het tijdsbestek waarbinnen incassering plaatsvindt en de hoogte van gemaakte verliezen. De uitkomsten worden bijgesteld als de ondernemingsleiding van oordeel is dat de huidige economische en kredietomstandigheden zodanig zijn dat het waarschijnlijk is dat de daadwerkelijke verliezen hoger dan wel lager zullen zijn dan historische trends suggereren.

Een bijzonder waardeverminderingverlies met betrekking tot een tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerd financieel actief wordt berekend als het verschil tussen de boekwaarde en de contante waarde van de verwachte toekomstige kasstromen, gedisconteerd tegen de oorspronkelijke effectieve rente van het actief.

Verliezen worden opgenomen in de staat van baten en lasten. Rente op het aan een bijzondere waardevermindering onderhevige actief blijft verantwoord worden via oprenting van het actief met de oorspronkelijke effectieve rente van het actief.

Als in een latere periode de waarde van het actief, onderhevig aan een bijzondere waardevermindering, stijgt en het herstel objectief in verband kan worden gebracht met een gebeurtenis die plaatsvond na de opname van het bijzondere waardeverminderingverlies, wordt het bedrag uit hoofde van het herstel (tot maximaal de oorspronkelijke kostprijs) opgenomen in de staat van baten en lasten.

Toelichting bij de balans

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa betreft intern ontwikkelde software. Deze worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- of de vervaardigingsprijs verminderd met de jaarlijkse lineaire afschrijvingen op basis van de verwachte economische levensduur en bijzondere waardeverminderingen. Deze bedraagt:

KRD:	5 jaar
Overig:	4 jaar
Goodwill:	6 jaar

Materiële vaste activa

De bedrijfsgebouwen en -terreinen, machines en installaties, andere vaste bedrijfsmiddelen en materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen hun kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen.

De kostprijs van de genoemde activa bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en overige kosten om de activa op hun plaats en in de staat te krijgen noodzakelijk voor het beoogde gebruik.

De afschrijvingstermijnen bedragen voor:

Terreinen:	geen
Gebouwen:	30 jaar
Verbouwingen:	10 of 15 jaar*
Inventaris, apparatuur en netwerk:	5 of 10 jaar**
Computerapparatuur:	4 jaar
Andere vaste bedrijfsmiddelen:	4 jaar
Goodwill (First Class):	6 jaar
In uitvoering en vooruitbetalingen:	geen***
Niet aan het proces dienstbare materiële vaste activa:	n.v.t.

* Verbouwingen Leusderweg/Hardwareweg/Brabantsestraat 2016 in 15 jaar

** Voor de apparatuur en het meubilair dat bij OiB wordt ingezet voor de commerciële activiteiten geldt een termijn van 5 jaar

*** Op investeringen in uitvoering en vooruitbetalingen wordt niet afgeschreven zolang het project niet is afgerond.

Onderhoudsuitgaven worden slechts geactiveerd indien zij de gebruiksduur van het object verlengen. Periodiek groot onderhoud aan gebouwen, installaties e.d. wordt direct ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht.

Buiten gebruik gestelde activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere opbrengstwaarde.

Bijzondere waardeverminderingen

Voor immateriële, materiële en financiële vaste activa wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. Als het niet mogelijk is de realiseerbare waarde te bepalen voor een individueel actief, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort.

Wanneer de boekwaarde van een actief (of een kasstroom genererende eenheid) hoger is dan de realiseerbare waarde, wordt een bijzonder waardeverminderingverlies verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde. Indien sprake is van een bijzonder waardeverminderingverlies van een kasstroom genererende eenheid, wordt het verlies allereerst toegerekend aan goodwill die is toegerekend aan de kasstroom genererende eenheid. Een eventueel restant verlies wordt toegerekend aan de andere activa van de eenheid naar rato van hun boekwaarden.

Verder wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er enige indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardevermindingsverlies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief (of kasstroom genererende eenheid) geschat.

Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardevermindingsverlies vindt alleen plaats als sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardevermindingsverlies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief (of kasstroom genererende eenheid) opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardevermindingsverlies voor het actief (of kasstroom genererende eenheid) zou zijn verantwoord.

Financiële vaste activa

Deelnemingen waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode op basis van de nettovermogenswaarde. Bij de bepaling van de nettovermogenswaarde worden de waarderingsgrondslagen van de organisatie gehanteerd. Deelnemingen met een negatieve nettovermogenswaarde worden op nihil gewaardeerd. Wanneer de organisatie echter geheel of ten dele garant staat voor de schulden van de betreffende deelneming wordt een voorziening gevormd. Deze voorziening wordt primair ten laste van de vorderingen op deze deelneming gevormd en voor het overige onder de voorzieningen ter grootte van het aandeel in de door de deelneming geleden verliezen, dan wel voor de verwachte betalingen door de organisatie ten behoeve van deze deelneming.

De overige financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde.

De grondslagen voor de overige financiële vaste activa zijn verder opgenomen onder het hoofd Financiële instrumenten.

Vervreemding van vaste activa

Voor verkoop beschikbare vaste activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere opbrengstwaarde.

Voorraden

Gebruiksgoederen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en bijkomende kosten.

Bij de waardering van de voorraden wordt rekening gehouden met de eventueel op balansdatum opgetreden waardeverminderingen.

Vorderingen en effecten

De grondslagen voor de waardering van vorderingen en effecten zijn beschreven onder het hoofd Financiële instrumenten.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering.

Liquide middelen bestaan uit kas en banktegoeden met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden.

Eigen vermogen

Onder het eigen vermogen worden de algemene reserves, de bestemmingsreserves en de bestemmingsfondsen gepresenteerd.

Het eigen vermogen van MBO Amersfoort betreft een algemene reserve. Er zijn geen bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen aangemerkt. MBO Amersfoort kent geen privaat vermogen: alle resultaten worden gekwalificeerd als publiek resultaat.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. Toevoegingen aan voorzieningen vinden plaats ten laste van de staat van baten en lasten. Uitgaven vinden rechtstreeks plaats ten laste van de voorzieningen.

Wachtgeldvoorziening

De wachtgeldvoorziening heeft tot doel claims uit hoofde van uitkeringen na ontslag af te dekken. De hoogte van de voorziening is gebaseerd op een inschatting van de toekomstige verplichtingen. Deze voorziening is bepaald op basis van beschikbare gegevens uit de administratie van MBO Amersfoort en de opgave van UWV en WW Plus en is vastgesteld op basis van de nominale waarde.

Jubileumvoorziening

De jubileumvoorziening betreft een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening betreft de contante waarde van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op rechten uit hoofde van het dienstverband, blijfkans en leeftijd en is contant gemaakt. Voor het contant maken van de toekomstige jubileumuitkeringen is een disconteringsvoet van 0,83% gehanteerd.

Voorziening seniorenregeling

Sinds 2015 kunnen medewerkers in het mbo conform de cao onder voorwaarden gebruik maken van de seniorenregeling. De voorziening betreft de werkgeversbijdrage van het extra verlof dat werknemers vanaf hun 57^e kunnen genieten. De hoogte van de vergoeding is gebaseerd op een inschatting van de toekomstige verplichtingen. Daarbij is rekening gehouden met de medewerkers die al gebruik maken van de regeling en is daarnaast een inschatting gemaakt van de verplichtingen die andere medewerkers na hun 57^e nog met zich mee kunnen gaan brengen.

Overige voorzieningen

Een uitkering als gevolg van ontslag wordt als verplichting en als last verwerkt als MBO Amersfoort zich aantoonbaar heeft verbonden tot beëindiging van het dienstverband van een of meer personeelsleden vóór de gebruikelijke pensioendatum of tot een uitkering ter stimulering van vrijwillig ontslag. MBO Amersfoort heeft zich aantoonbaar verbonden tot het doen van ontslaguitkeringen als formeel een gedetailleerd plan (of regeling) is opgesteld en intrekking daarvan door MBO Amersfoort redelijkerwijs niet meer kan.

Langlopende schulden

De waardering van langlopende schulden is toegelicht onder het hoofd Financiële instrumenten.

Kortlopende schulden

De waardering van kortlopende schulden is toegelicht onder het hoofd Financiële instrumenten.

Personeelsbeloningen/pensioenen

Voor de medewerkers van de organisatie is een pensioenregeling getroffen die kwalificeert als een toegezegde pensioenregeling. Deze pensioenregeling is ondergebracht bij een bedrijfstak-pensioenfonds (ABP, pensioenfonds Kappersbedrijf voor personeel van Salon de Nieuwe Stad, en pensioenfonds Horeca en catering, voor personeel van Onderwijs in Bedrijf) en wordt – overeenkomstig de in de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving aangereikte vereenvoudiging – in de jaarrekening verwerkt als toegezegde bijdrageregeling. Dit betekent dat de over het boekjaar verschuldigde premies als kosten worden verantwoord. De risico's van loonontwikkeling, prijsindexatie en beleggingsrendement op het fondsvermogen zullen mogelijk leiden tot toekomstige aanpassingen in de jaarlijkse bijdragen aan het pensioenfonds. Deze risico's komen niet tot uitdrukking in een in de balans opgenomen voorziening.

De opbouw van pensioen gebeurt op basis van een middelloonregeling. Verder wordt op balansdatum een voorziening opgenomen voor bestaande additionele verplichtingen ten opzichte van het fonds en de werknemers, indien het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichtingen een uitstroom van middelen zal plaatsvinden en de omvang van de verplichtingen betrouwbaar kan worden geschat. Het al dan niet bestaan van additionele verplichtingen wordt beoordeeld aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst met het fonds, de pensioenovereenkomst met de werknemers en andere (expliciete of impliciete) toezeggingen aan de werknemers. De voorziening wordt gewaardeerd tegen de beste schatting van de contante waarde van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen op balansdatum af te wikkelen.

Leasing

De organisatie kan financiële en operationele leasecontracten afsluiten. Een leaseovereenkomst waarbij de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom van het leaseobject geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen, wordt aangemerkt als een financiële lease. Alle andere leaseovereenkomsten classificeren als operationele leases. Bij de leaseclassificatie is de economische realiteit van de transactie bepalend en niet zozeer de juridische vorm.

Als de organisatie optreedt als lessee in een operationele lease, wordt het leaseobject niet geactiveerd. Leasebetalingen inzake de operationele lease worden lineair over de leaseperiode ten laste van de staat van baten en lasten gebracht.

Als de organisatie optreedt als lessor in een operationele lease, wordt het actief als leaseobject verwerkt in de balans overeenkomstig de aard van dat actief. De grondslagen voor de waardering van de geleasede activa zijn beschreven onder het hoofd Materiële vaste activa.

De leasebaten (exclusief vergoeding voor dienstverlening, zoals verzekering en onderhoud) als bestanddeel van de leasebetalingen worden op tijdsevenredige basis verwerkt over de leaseperiode. Initiële directe kosten, niet zijnde verkoopkosten, die gemaakt worden om opbrengsten te genereren uit operationele leases worden direct ten laste van de exploitatierekening gebracht.

Toelichting bij de resultatenrekening

De baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn verwezenlijkt. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen, indien zij voor het vaststellen van de jaarrekening bekend zijn geworden

Rijksbijdragen, overige overheidsbijdragen en -subsidies

Rijksbijdragen, overige overheidsbijdragen en -subsidies uit hoofde van de bekostiging worden in het jaar waarop de toekenning betrekking heeft, volledig verwerkt als baten in de staat van baten en lasten. Indien deze opbrengsten betrekking hebben op een specifiek doel, dan worden deze naar rato van de verrichte werkzaamheden als baten verantwoord.

Cursusgelden

De cursusgelden worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, waarbij ervan uitgegaan is dat reguliere onderwijstaken gelijkmatig over het studiejaar zijn gespreid.

Baten werk in opdracht van derden

Opbrengsten uit hoofde van werk in opdracht van derden (contractonderwijs) worden in de staat van baten en lasten als baten opgenomen voor een bedrag gelijk aan de kosten indien zeker is dat deze kosten declarabel zijn. Een positief resultaat wordt verantwoord naar rato van het stadium van gereedheid. Voor een verwacht negatief resultaat wordt een voorziening getroffen.

Afschrijvingen op materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de economische levensduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast. Boekwinsten en -verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen

Personeelsbeloningen/pensioenen

De beloningen van het personeel worden als last in de staat van baten en lasten verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds uitbetaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de instelling.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

Belastingen

Belastingen omvatten de over de verslagperiode verschuldigde en verrekenbare winstbelastingen en latente belastingen. De belastingen worden in de staat van baten en lasten opgenomen, behoudens voor zover deze betrekking hebben op posten die rechtstreeks in het eigen vermogen worden opgenomen, in welk geval de belasting in het eigen vermogen wordt verwerkt.

De over het boekjaar verschuldigde en verrekenbare belasting is de naar verwachting te betalen belasting over de belastbare winst over het boekjaar, berekend aan de hand van belastingtarieven die zijn vastgesteld op verslagdatum, dan wel waartoe materieel al op verslagdatum is besloten, en eventuele correcties op de over voorgaande jaren verschuldigde belasting.

Voor latente belastingen wordt een voorziening getroffen voor tijdelijke verschillen tussen de boekwaarde van activa en verplichtingen ten behoeve van de financiële verslaggeving en de fiscale boekwaarde van die posten.

Er wordt uitsluitend een actieve belastinglatentie opgenomen voor zover het waarschijnlijk is dat er in de toekomst belastbare winsten beschikbaar zullen zijn die voor de realisatie van het tijdelijke verschil kunnen worden aangewend. Actieve belastinglatenties worden per iedere verslagdatum herzien en verlaagd voor zover het niet langer waarschijnlijk is dat het daarmee samenhangende belastingvoordeel zal worden gerealiseerd.

Overig

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode.

**1.5 Toelichting op de geconsolideerde balans
(cijfers x € 1.000)**

ALGEMEEN

DHTA (Dutch Health Tec Academy)

In het kader van de afwikkeling van de overdracht is van de SVGB ongeveer € 0,9 miljoen liquide middelen ontvangen. Met deze betaling worden alle onderlinge vorderingen en schulden geacht te zijn afgewikkeld. De waarde van de overgedragen activa is op nihil gesteld waardoor de totale vermogensmutatie € 1,3 miljoen is.

ACTIVA

1.1 Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa

	Goodwill	Software	Totaal
Cumulatieve aanschafprijs	0	1.056	1.056
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	0	-1.041	-1.041
Boekwaarde 1 januari 2016	0	15	15
Toename onderhanden werk	0	0	0
Investeringen	175	0	175
Desinvesteringen	0	0	0
Afschrijvingen desinvesteringen	0	0	0
Afschrijvingen	-30	-13	-43
Cumulatieve aanschafprijs	175	1.056	1.231
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-30	-1.054	-1.084
Boekwaarde 31 december 2016	145	2	147

1.2 Materiële vaste activa

	Gebouwen en terreinen	Inventaris en apparatuur	Andere vaste bedrijfsmiddelen	Niet meer dienstbaar aan proces	Totaal
Cumulatieve aanschafprijs	50.044	9.931	39	8.234	68.248
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-17.321	-7.283	-10	-6.573	-31.187
Boekwaarde 1 januari 2016	32.723	2.648	29	1.661	37.060
Toename onderhanden werk	0	0	0	0	0
Investeringen	3.680	1.119	0	0	4.799
Desinvesteringen	-1.852	-571	0	-1	-2.424
Afschrijvingen desinvesteringen	1.852	571	0	1	2.424
Afschrijvingen	-1.896	-807	-8	-92	-2.802
Cumulatieve aanschafprijs	51.872	10.479	39	8.233	70.623
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-17.365	-7.519	-18	-6.664	-31.566
Boekwaarde 31 december 2016	34.507	2.960	21	1.569	39.057

De verzekerde waarde bedraagt per 31-12-2016 voor Gebouwen en Terreinen € 58,2 miljoen (herbouwwaarde) en voor inventaris, apparatuur, andere vaste bedrijfsmiddelen en huurdersbelang € 35,6 miljoen.

De investeringen in gebouwen en terreinen betreffen met name:

- De verbouwing van het pand Leusderweg voor € 1.771.000
- De verbouwing van het pand Stadsring voor € 935.000
- De verbouwing op de locatie Nieuwe Poort voor bijna € 352.000. Het betreft de vestiging van een deel van de opleidingen Economie en Ondernemen in het gebouw van de Hogeschool Utrecht.

De desinvesteringen hebben betrekking op diverse activa met boekwaarde nul per 31 december 2016.

1.3 Financiële vaste activa

MBO Amersfoort beschikt ultimo 2016 over € 2,3 miljoen aan deposito's. De deposito's met een looptijd korter dan een jaar van € 332.000 zijn ondergebracht onder de 1.5 Vorderingen – 1.5.6 Overige. De looptijd van de overige deposito's was ultimo 2016 langer dan een jaar.

1.4 Voorraden

	2016	2015
1.4.1 Gebruiksgoederen	81	47
1.4.2 Vooruitbetaald op verbruiksgoederen	0	0
Voorraden	81	47

De voorraad bestaat uit de gebruiksmaterialen. Er is geen sprake van een voorziening voor incurante voorraad. De toename van de voorraden houdt onder meer verband met de aanschaf van kappers- en schoonheidsproducten voor Salon de Nieuwe Stad.

1.5 Vorderingen

	2016	2015
1.5.1 Debiteuren	684	1.548
1.5.2 OCW/LNV	0	0
1.5.3 Studenten	686	0
1.5.4 Overige overheden	0	0
1.5.5 Latente belastingvordering	152	152
1.5.6 Overige	505	869
Overige vorderingen	2.027	2.569
1.5.7 Vooruitbetaalde kosten	951	882
1.5.8 Verstrekte voorschotten	0	0
Overlopende activa	951	882
Af: voorzieningen wegens oninbaarheid	-200	-249
	2.778	3.202

Latente belastingvordering

De latente belastingvordering betreft de tot waardering gebrachte beschikbare voorwaartse verliescompensatie van Onderwijs in Bedrijf. Er is uitgegaan van een percentage vennootschapsbelasting van 20%. Het gaat om een bedrag van € 152.000.

Vooruitbetaalde kosten

De vooruitbetaalde kosten betreffen met name vooruitbetaalde huren ad € 509.000 (op maand en kwartaalbasis) en vooruitbetaalde kosten inzake leermiddelen voor het cursusjaar 2016/2017.

Voorziening wegens oninbaarheid

Het verloop van de voorziening wegens oninbaarheid van vorderingen is als volgt:

	2016
Stand per 1 januari 2016	249
Mutatie	<u>-49</u>
Stand per 31 december 2016	200

De voorziening voor oninbaarheid heeft betrekking op het saldo debiteuren en wordt opgebouwd door:

- 100% voorziening voor vorderingen > 1 jaar
- 50% voorziening voor vorderingen > half jaar
- 0% voorziening voor vorderingen < half jaar.

1.6 Effecten

Er is sinds medio 2014 een obligatieportefeuille van € 2,5 miljoen opgebouwd welke wordt beheerd door Rabo Institutioneel Vermogensbeheer. In het beleggingsprofiel is opgenomen dat moet worden voldaan aan de voorwaarden van de regeling Beleggen en Belenen.

1.7 Liquide middelen

	2016	2015
Kasmiddelen	4	7
Tegoeden op bankrekeningen	<u>9.832</u>	<u>10.617</u>
	9.836	10.624

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van MBO Amersfoort.

PASSIVA

2.1 Eigen vermogen

	2016	2015
Stand per 1 januari	21.491	18.211
Eigen Vermogensmutatie overname DHTA	1.323	0
Resultaat	711	3.280
Stand per 31 december	23.525	21.491

Het eigen vermogen bestaat uit een algemene reserve, die wordt gevormd uit de resultaten behaald uit onderwijs- en private activiteiten. Evenals voorgaand jaar is het resultaat toegevoegd aan de algemene reserve.

2.2 Voorzieningen

Omschrijving	1-1-'16	Ont-trekkingen	Dotatie	Vrijval	31-12-'16
Uitkeringen	608	308	494	103	691
Jubilea	282	19	12	0	275
Seniorenregeling	0	0	254	0	254
Totaal	890	327	760	103	1.220

De voorzieningen zijn voor wachtgeld- en ontslaguitkeringen, jubilea-uitkeringen en de seniorenregeling.

De voorziening voor uitkeringen betreft onder meer een voorziening voor de uitkeringen vanaf 1 oktober 2012 voor rekening van MBO Amersfoort uit hoofde van ontslagen in het kader van de defusie van Amarantis. MBO Amersfoort heeft hiervoor een vergoeding ontvangen van Amarantis op basis van een door het ministerie van OCW toegekende subsidie. Deze vergoeding is in 2012 in zijn geheel gedoteerd aan de voorziening. De betaalde uitkeringen zijn opgenomen onder onttrekkingen.

De voorziening uitkeringen ultimo 2016 is als volgt opgebouwd:

- Een voorziening voor wachtgelduitkeringen Sociaal Plan Amarantis: € 160.000 (2015: € 170.000).
- Een voorziening wachtgeld en ontslaguitkeringen MBO Amersfoort: € 531.000 (2015: € 438.000)

In de voorziening uitkeringen is rekening gehouden met verhoging van de AOW-leeftijd. Het kortlopend deel van de voorziening Uitkeringen bedraagt € 214.000. Het deel langer dan 1 jaar maar korter dan 5 jaar is € 300.000 en het deel langer dan 5 jaar bedraagt € 177.000.

Het kortlopend deel van de voorziening Jubilea bedraagt € 6.000. Het deel langer dan 1 jaar maar korter dan 5 jaar is € 80.000 en het deel langer dan 5 jaar bedraagt € 189.000.

In 2016 is een nieuwe voorziening gecreëerd voor de in de cao mbo benoemde seniorenregeling. Rekening is gehouden met medewerkers die hier al gebruik van maken en met een schatting van medewerkers die hier in de toekomst gebruik van zullen gaan maken.

2.3 Langlopende schulden

	Krediet- instellingen
Stand per 1 januari 2016	23.664
Aangegane schulden in 2016	0
Aflossingen 2016	1.600
Stand per 31 december 2016	22.064
Waarvan kortlopend	1.600
Langlopend deel per 31 december 2016	20.464
Looptijd > 1 jaar	6.400
Looptijd > 5 jaar	14.064
Rentevoet	4,83%

Kredietinstellingen

De post langlopende schulden aan kredietinstellingen bestaat uit één lening met lening nummer 3642.961.681 ten bedrage van € 22.064.000. De oorspronkelijke hoofdsom bedroeg € 31.361.672.

Het betreft een roll-over lening op basis van een variabele rente (3-maands euribor) waarbij het renterisico is afgedekt door een swap tegen een vaste rentevoet van 4,83%. De waarde van de renteswap per 31 december 2016 bedraagt € 4,2 miljoen negatief (ultimo 2015: € 4,1 miljoen negatief).

Als zekerheid is hypotheekrecht verleend op de panden: Bokkeduinen 11 (school), Clarenburg 1, Daam Fockemalaan 10, Ds. Kuipersstraat (terrein), Matthijs Vermeulenstraat 1.

Aan de langlopende lening bij de Rabobank is een solvabiliteitseis gekoppeld. De minimaal te behalen solvabiliteit bedraagt 25% in 2016 en volgende jaren.

Als deze grenzen worden overschreden is de lening direct opeisbaar. De werkelijk solvabiliteit van MBO Amersfoort bedraagt ultimo 2016 42,0%.

De reguliere aflossing op deze lening bedroeg in 2016 € 1.600.000. Er was in 2016 geen sprake van een vervroegde aflossing.

Het jaarlijkse aflossingsbedrag à € 1,6 miljoen is opgenomen onder kortlopende schulden.

2.4 Kortlopende schulden

	2016	2015
Kredietinstellingen	1.600	1.600
Crediteuren	955	1.937
	2.555	3.537
Omzetbelasting	-168	-229
Loonheffing/Premies sociale verzekeringen	1.624	1.440
<i>Belastingen en premies sociale verzekeringen</i>	1.456	1.211
Schulden ter zake van pensioenen	415	404
Overige kortlopende schulden	1.050	1.420
<i>Kortlopende schulden</i>	1.465	1.824
Vooruit ontvangen OCW geoormerkt	518	200
Vooruit ontvangen OCW niet geoormerkt	2.162	1.819
Vooruit ontvangen bedragen	1.064	1.053
Vakantiegeld en –dagen	1.589	1.374
Accountants- en administratiekosten	69	30
Rente	0	0
<i>Overlopende passiva</i>	5.402	4.476
	10.878	11.048

Het saldo kredietinstellingen betreft het kortlopende deel van de langlopende lening bij de Rabobank.

Het hogere saldo crediteuren 2015 was te verklaren door te betalen kosten m.b.t. een verbouwing en te betalen onderwijsvergoeding aan de SVGB.

In de post Overige kortlopende schulden is een bedrag groot € 412.639 opgenomen aan inkoopfacturen met een factuurdatum in 2017 waarvan de kosten betrekking hebben op 2016 en een bedrag groot € 71.000 voor nog te bepalen vergoeding aanvullende ziektekostenverzekering 2013-2016.

In de post Vooruit ontvangen OCW geoormerkt is een bedrag groot € 318.000 opgenomen voor een door het ministerie van OCW betaald bedrag ten behoeve van subsidie regionaal investeringsfonds voor het project Warenhuis+. MBO Amersfoort is penvoerder voor dit project dat in 2017 zal starten.

Ultimo 2016 betrof de post Vooruitontvangen OCW niet geoormerkt o.a. de Kwaliteitsafspraken vast voor een bedrag van € 1.545.000 (2015 = € 1.550.00) en € 537.000 subsidie transitiebudget voor borging DHTA. MBO Amersfoort ontvangt in totaal € 2.000.000 subsidie voor de periode 01-08-2015 t/m 31-12-2018 voor borging van de kleine en unieke opleidingen van de DHTA. In 2015 zijn hieruit € 206.000 baten gerealiseerd en in 2016 € 626.000.

De kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan een jaar.

Overzicht doelsubsidies OCW (RJ 660, model G) (x 1.000)

G1B Subsidie zonder verrekeningsclausule, uitgebreid gespecificeerd											
Omschrijving	Toewijzing kenmerk	Toewijzing datum	Bedrag van de toewijzing	Ontvangen t/m vorig verslagjaar	Lasten t/m vorig verslagjaar	Stand begin verslagjaar	Ontvangst in verslagjaar	Lasten in verslagjaar	Vrijval niet besteed in verslagjaar	Stand ultimo verslagjaar	Prestatie afgerond?
Zij-instromers 2015	719995-1, 709828-1	21-09-15	120	120	50	70	0	70	0	0	Ja
Lerarenbeurs 2015 (subsidie studieverlof)	708895-1, 712602-1	21-09-15	59	59	25	34	0	34	0	0	Ja
Lerarenbeurs 2016 (subsidie studieverlof)	777120-1	21-09-16	71	0	0	0	71	30	0	41	Nee
Voorziening leerm. minimagezinnen 2016	786384-1	20-12-16	66	0	0	0	66	27	0	39	Nee
Totaal			316	179	75	104	137	161	0	80	

G2B Subsidie met verrekeningsclausule doorlopend tot in volgend verslagjaar											
Omschrijving	Toewijzing kenmerk	Toewijzing datum	Bedrag van de toewijzing	Ontvangen t/m vorig verslagjaar	Lasten t/m vorig verslagjaar	Stand begin verslagjaar	Ontvangst in verslagjaar	Lasten in verslagjaar	Stand ultimo verslagjaar	Saldo nog te besteden ultimo verslagjaar	
Schoolmaatschappelijk werk 2015	666469-1	20-01-15	268	268	68	200	0	200	0	0	
Schoolmaatschappelijk werk 2016	733765-1	20-01-16	275	0	0	0	275	75	200	200	
Totaal			543	268	68	200	275	275	200	200	

Financiële instrumenten

Algemeen

De organisatie maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die de organisatie blootstelt aan markt-, rente-, kasstroom-, krediet- en liquiditeitsrisico. Om deze risico's te beheersen heeft de organisatie een beleid inclusief een stelsel van limieten en procedures opgesteld om de risico's van onvoorspelbare ongunstige ontwikkelingen op de financiële markten en daarmee de financiële prestaties van de organisatie te beperken.

MBO Amersfoort maakt gebruik van een renteswap om risico's te beheersen. Deze swap wordt afgesloten om de variabele rente op de euribor-lening af te dekken. De contractwaarde van deze swap is een indicatie van de mate waarin van financiële instrumenten gebruik wordt gemaakt en niet van het bedrag van de krediet- of marktrisico's. MBO Amersfoort handelt niet in afgeleide financiële instrumenten. Het treasurystatuut van MBO Amersfoort bevat procedures waaraan voldaan moet worden bij het aangaan van afgeleide financiële instrumenten.

Kredietrisico

De vorderingen uit hoofde van debiteuren betreffen vorderingen op studenten en vorderingen op overige debiteuren. MBO Amersfoort heeft regels en procedures opgesteld waaraan de studenten moeten voldoen met betrekking tot betaling van cursusgelden. Deze vorderingen zijn over het algemeen beperkt van omvang evenals het kredietrisico op deze vorderingen.

Renterisico en kasstroomrisico

Er is sprake van één lening met een variabele rentepercentage over de gehele looptijd, maar dit renterisico is volledig afgedekt door middel van een renteswap.

Marktwaarderisico

De marktwaarde van de meeste in de balans verantwoorde financiële instrumenten, waaronder vorderingen, obligaties, liquide middelen en kortlopende schulden benadert de boekwaarde ervan.

Het swapcontract heeft per 31 december 2016 een resterende omvang van € 22,1 miljoen en een negatieve reële waarde van € 4,2 miljoen. De Rabobank heeft op grond van de algemene voorwaarden formeel het recht om een bedrag ter hoogte van de negatieve waarde te blokkeren bij overschrijding van een waarde van € 5,9 miljoen negatief. Gezien de ruime liquiditeit heeft dit geen gevolgen voor de bedrijfsvoering van MBO Amersfoort.

De obligatieportefeuille heeft ultimo 2016 een waarde van € 2.651.000. Waardering in de balans heeft plaatsgevonden voor een bedrag van € 2.538.000 op basis van de geamortiseerde kostprijs.

1.6 Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Langlopende huurcontracten

MBO Amersfoort heeft langlopende huurcontracten met een termijn tussen de 1 en 20 jaar voor 7 gebouwen met een totaal jaarlijks huurbedrag van € 3,1 miljoen:

- Leusderweg 30-34 Amersfoort, jaarbedrag € 1.014.000 tot 1 mei 2032
- St Laurensdreef 20-22 Utrecht, jaarbedrag € 510.000 tot 1 augustus 2025
- De Nieuwe Poort 21 Amersfoort, jaarbedrag € 842.000 tot 1 augustus 2020
- De Nieuwe Stad Amersfoort, € 370.000 tot 1 juli 2030 (excl. OIB)
- Modemweg 3 Amersfoort, jaarbedrag € 168.000 tot 1 december 2030
- Muurhuizen 104 Amersfoort, jaarbedrag € 5.000 tot 1 augustus 2017
- Stadsring 65 Amersfoort, jaarbedrag € 154.000 tot 1 november 2021

De St Laurensdreef betreft een huurovereenkomst die is verbonden aan de overname van de DHTA-portefeuille. In De Nieuwe Poort worden studenten van Economie en Ondernemen gehuisvest, in het gebouw van de Hogeschool Utrecht. De Nieuwe Stad betreft huisvesting van de onderwijsbedrijven de AdminCompany en Salon de Nieuwe Stad en van aanpalende lesruimten. De Stadsring betreft huisvesting van studenten van de Hotelschool, op de locatie van horecabedrijf Klooser.

Bankgaranties

Er zijn in 2016 bankgaranties afgegeven voor een bedrag van € 186.000 (2015 € 620.000) in verband met de in 2016 gesloten huurcontracten voor de Brabantsestraat 19 (€ 81.000), Stadsring 65-69 (€ 32.000), de Oude Fabrieksstraat 1 (€ 18.000), Brabantsestraat 23 (€ 16.000) en Mondriaanplein (€ 40.000) te Amersfoort.

Hypotheekrecht en verpanding

In het kader van de lening bij de Rabobank vindt verpanding plaats van de vorderingen, inventaris en roerende zaken van MBO Amersfoort en van Onderwijs in Bedrijf.

Garantstelling Stichting Waarborgfonds MBO

MBO Amersfoort heeft een lening die geborgd is door de Stichting Waarborgfonds MBO. In dat kader stelt MBO Amersfoort zich, samen met andere betrokken onderwijsinstellingen, garant jegens de Stichting Waarborgfonds MBO voor maximaal 2% van de jaarlijkse rijksbijdrage MBO indien laatstgenoemde niet aan haar borgstellingsverplichtingen kan voldoen. Dit was ook in 2016 van toepassing.

**1.7 Toelichting op de staat van baten en lasten
(Geconsolideerd x € 1.000)**

BATEN

3.1 Rijksbijdragen

	2016	Begroot 2016	2015
Lumpsum MBO	44.152	43.907	44.683
	44.152	43.907	44.683
Geormerkte OCW-subsidies	275	257	268
Niet geormerkte OCW-subsidies	6.262	5.519	3.089
	6.537	5.776	3.357
Totaal Rijksbijdragen	50.689	49.683	48.040

De Rijksbijdragen sector MBO in 2016 en 2015 betreffen de volgende posten:

	2016	Begroot 2016	2015
Lumpsum MBO			
Normvergoeding	43.667	43.449	44.299
Inhouding cursusgeld	-892	-892	-961
Wachtgeldvergoeding	1.377	1.350	1.345
	44.152	43.907	44.683

Ten aanzien van de geormerkte en niet geormerkte rijksbijdragen is de indeling gehanteerd conform het Overzicht wet en regelgeving 2016 zoals gepubliceerd door het ministerie van OCW.

De geormerkte OCW-subsidies in 2016 en 2015 betreffen de volgende posten:

	2016	Begroot 2016	2015
Geormerkte OCW-subsidies			
Schoolmaatschappelijk werk	275	257	268
	275	257	268

De niet-geormerkte OCW-subsidies in 2016 en 2015 betreffen de volgende posten:

Niet-geormerkte OCW-subsidies	2016	Begroot 2016	2015
Kwaliteitsafspraken: Vast deel	2.654	2.688	1.107
Kwaliteitsafspraken: Variabel deel	1.998	1.447	0
Salarismix Randstadregio	969	965	965
Bekwaamheid/professionalisering	0	0	200
VSV	480	280	551
Lerarenbeurs	64	59	60
Zij-instromers	70	80	50
School ex	0	0	156
Overig mbo	27	0	0
	6.262	5.519	3.089

De Kwaliteitsafspraken Variabel deel zijn € 551.000 hoger dan begroot. Dit betreft studiewaarde voor € 701.000, welke begroot is conform aandeel in de lumpsum maar in werkelijkheid dus hoger uitvalt. Verder is € 150.000 voor VSV prestatiebox geboekt op VSV terwijl deze in de begroting deel uitmaakt van de Kwaliteitsafspraken Variabel deel.

3.2 Overige overheidsbijdragen

	2016	Begroot 2016	2015
Gemeente Amersfoort Volwassenen- educatie	155	0	0
Gemeente Amersfoort Toekomstfonds	59	0	0
Ministerie VWS Vaccinatie Hepatitis B	36	0	28
Subsidie transitiebudget DHTA	627	0	0
Totaal Overige overheidsbijdragen	878	0	28

De overige overheidsbijdragen betreffen ontvangsten van de gemeente Amersfoort, bijdragen voor het vaccinatieprogramma Hepatitis B van het ministerie van VWS en een subsidie van OC&W voor borging van de kleine en unieke opleidingen van de DHTA (zie ook kortlopende schulden). De subsidieverantwoording voor Volwasseneneducatie 2016 bedraagt € 153.532.

3.3 College-, cursus, les- en examengelden

	2016	Begroot 2016	2015
Cursusgelden sector mbo	1.028	975	974
Examengelden	26	0	24
Totaal college-, cursus, les- en Examengelden	1.054	975	998

Het aantal BBL studenten van 18 jaar en ouder stijgt van 1.966 per 1 oktober 2015 naar 1.995 per 1 oktober 2016. De inning van cursusgelden is gekoppeld aan de ontwikkeling van het aantal BBL studenten (met name bij DHTA en Techniek) en stijgt daarom ten opzichte van 2015.

3.4 Baten werk in opdracht van derden

	2016	Begroot 2016	2015
Baten werk in opdracht van derden	0	10	368

In 2015 zijn de baten inclusief de bedrijfsopleidingen (€ 354.000) welke zijn overgenomen van de SVGB per 1 augustus 2015. In 2016 zijn deze opbrengsten verantwoord onder 3.5.3 Overige Baten.

3.5 Overige baten

	2016	Begroot 2016	2015
3.5.1 Verhuur	640	299	141
3.5.2 Detachering personeel	252	230	295
3.5.3 Overige	5.652	6.934	4.743
Totaal Overige baten	6.545	7.463	5.179

In de post Overige is in 2016 een boekwinst van € 1,5 miljoen begroot van de verkoop van de locatie Clarenburg, maar de overdracht is pas in 2017.

Verder bestaat de post Overige voor een bedrag van € 1,0 miljoen uit studentenbijdragen (2015: € 1,0 miljoen) en voor een bedrag van € 3,9 miljoen aan omzet onderwijsbedrijven (2015 € 2,7 miljoen).

LASTEN

4.1 Personele lasten

	2016	Begroot 2016	2015
Brutolonen en salarissen	26.932	32.996	23.710
Sociale lasten	3.762		3.170
Pensioenpremies	3.112		2.860
Wachtgelden/uitkeringen	503	400	106
4.1.1 Lonen en salarissen	34.309	33.396	29.846
Personeel niet in loondienst	3.671	1.425	2.206
Overige	1.760	1.634	1.208
4.1.2 Overige personele lasten	5.431	3.059	3.414
4.1.3 af: Uitkeringen	-188	-125	-89
Totaal Personele lasten	39.552	36.330	33.171

De lonen en salarissen zijn hoger dan begroot. De belangrijkste reden daarvoor is het overnemen van het personeel van de DHTA in 2015. Ook waren de kosten van het personeel van First Class niet begroot. Tevens is er sprake van hogere kosten door ziektevervanging en een gedeeltelijke invulling van vacatures door personeel niet in loondienst.

Als gevolg van toename van het aantal wachtgelders bij de wisseling van schooljaar en door de verhoging van de AOW-gerechtigde leeftijd zijn de wachtgeldlasten hoger dan begroot.

Hogere kosten van personeel niet in loondienst dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door:

- Hogere inzet onderwijzend personeel: € 1.402.000 ten opzichte van begroot € 374.000
- Hogere inzet personeel ten behoeve van examens: € 396.000 ten opzichte van begroot € 247.000
- Hogere inzet ondersteunend personeel: € 1.873.000 ten opzichte van begroot € 804.000

Per eindejaar was de formatie inclusief de onderwijsbedrijven 715 medewerkers en 558,0 fte. Ultimo 2015 was dit 642 medewerkers en 503,4 fte, waarvan 0 medewerkers werkzaam buiten Nederland waren (2016: 0). De toename houdt met name verband met de overname van First Class en de groei van de organisatie door stijging van het aantal studenten.

De formatie is als volgt opgebouwd per categorie personeel:

	ULTIMO	GEMIDDELD
Primair proces MBO Amersfoort	359,9	352,3
Ondersteuning MBO Amersfoort	128,2	118,6
Onderwijsbedrijven (incl. instructeurs)	69,9	65,9
Totaal	558,0	536,8

Pensioenen

De medewerkers van MBO Amersfoort hebben een pensioenregeling die is ondergebracht bij het Pensioenfonds ABP. De pensioenen van medewerkers van Salon de Nieuwe Stad zijn ondergebracht bij het Bedrijfstakpensioenfonds voor het Kappersbedrijf. De pensioenen van de overige medewerkers van Onderwijs in Bedrijf bij het Pensioenfonds Horeca en Catering. Deze pensioenregelingen betreffen voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregelingen. Indexatie (aanpassing met prijsstijging) van de toegekende aanspraken en rechten vindt uitsluitend plaats indien en voor zover de middelen van het pensioenfonds daartoe ruimte laten en het pensioenfonds daartoe heeft besloten. Indien de omstandigheden bij het pensioenfonds daar aanleiding toe geven, kan het bestuur van het pensioenfonds besluiten tot het korten van aanspraken.

Per 1 januari 2015 is het nieuwe Financieel Toetsingskader (nFTK) voor pensioenfondsen ingevoerd. Eén van de doelen van het nFTK is dat er minder op dagkoersen wordt gestuurd. Daarom moeten alle pensioenfondsen vanaf 2015 gebruik maken van de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad is een 12-maands gemiddelde dekkingsgraad en is daarom stabiel dan de niet-gemiddelde dekkingsgraad.

De beleidsdekkingsgraad per februari 2017:

Pensioenfonds ABP 93,2%

Bedrijfstakpensioenfonds voor het Kappersbedrijf 92,6%

Pensioenfonds Horeca en Catering 107%

De pensioenregels schrijven voor dat de beleidsdekkingsgraad 128% moet zijn. Afhankelijk van de rente en beleggingsmix kan deze grens verschuiven. Wettelijk bepaald is dat de beleidsdekkingsgraad niet langer dan 5 jaar onder 104,2% mag liggen.

4.2 Afschrijvingen

	2016	Begroot 2016	2015
4.2.1 Immateriële vaste activa			
Afschrijvingen software	43	14	184
4.2.2 Materiële vaste activa			
Afschrijvingen gebouwen	1.890	1.922	1.914
Afschrijvingen overige	912	892	808
	2.802	2.814	2.722
Totaal Afschrijvingen	2.845	2.828	2.906

4.3 Huisvestingslasten

	2016	Begroot 2016	2015
4.3.1 Huur	3.309	2.674	2.209
4.3.2 Verzekeringen	109	112	132
4.3.3 Onderhoud	764	606	548
4.3.4 Energie en water	553	614	603
4.3.5 Schoonmaakkosten	870	668	735
4.3.6 Heffingen	189	174	160
4.3.7 Overige	280	233	173
Totaal Huisvestingslasten	6.074	5.081	4.560

De huisvestingslasten zijn hoger dan begroot. De belangrijkste reden hiervoor is het overnemen van de DHTA in 2015.

4.4 Overige instellingslasten

	2016	Begroot 2016	2015
4.4.1 Administratie en beheer			
Administratie	2.192	1.544	1.840
Reproductie	169	195	151
Overige	456	607	448
	2.817	2.346	2.439
4.4.2 Inventaris, apparatuur en leermiddelen			
Leer- en hulpmiddelen opleidingen	787	1.215	678
Onderhoud inventaris	489	198	335
Onderwijs door derden	888	4.186	2.789
Kosten diplomering	30	18	44
Overige	839	925	890
	3.033	6.542	4.736
4.4.3 Overige			
Communicatie & Marketing	747	581	562
Telefoon en porti	301	244	235
Inkopen onderwijsbedrijven	1.205	1.197	961
Overige	815	624	577
	3.068	2.646	2.335
Totaal Overige instellingslasten	8.918	11.534	9.510

De kosten van Administratie zijn hoger dan begroot door extra kosten ICT in verband met de implementatie van studentinformatiesysteem EduArte en in verband met kosten voor datalijnen en van datacenters. De kosten leermiddelen laten zowel bij de opbrengsten als de uitgaven een verschil zien ten opzichte van de begroting.

In de realisatie Onderhoud inventaris zijn zowel de kosten van OIB, facilitaire diensten als het onderwijs opgenomen.

Door het overnemen van de DHTA in 2015 zijn de kosten voor onder andere personeel en huisvesting in de kosten van MBO Amersfoort verwerkt. Dit was eerder onder Onderwijs door derden begroot voor een bedrag groot € 3.087.000.

Het merendeel van het uitbesteed onderwijs betreft de opleidingen via de Meerwaarde.

De post Inkopen onderwijsbedrijven staat tegenover de omzet die is opgenomen onder overige baten. De post is als volgt opgebouwd per onderdeel van Onderwijs in Bedrijf:

	2016	2015
Fit Academie	97	115
Leerhotel	653	807
AdminCompany	0	0
Salon de Nieuwe Stad	45	24
Bedrijfsopleidingen	416	15
Af: onderlinge leveringen	-6	0
	1.205	961

5. Financiële baten en lasten

	2016	Begroot 2016	2015
Totaal financiële baten	62	136	111
Totaal financiële lasten	1.128	1.160	1.211
Subtotaal Financiële baten en lasten	-1.066	-1.024	-1.100

De financiële lasten bestaan met name uit rentelasten met betrekking tot de langlopende lening bij de Rabobank zoals toegelicht bij langlopende schulden.

6. Belastingen

De stichting vormt samen met OIB Holding B.V., OIB Leerhotel B.V., OIB Fit Academie Bokkeduinen B.V. een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting. Per 23 augustus 2016 zijn hier OIB Salon de Nieuwe Stad B.V. en OIB Bedrijfsopleidingen B.V. aan toegevoegd.

De belastingbaten in de staat van baten en lasten bestaat uit de volgende componenten:

	2016	2015
Belastinglast huidig boekjaar	0	-86
Mutaties in tijdelijke verschillen	0	0
Waardering compensabele verliezen	0	0
Belastinglast / Belastingbaten	0	-86

1.8 Balans na resultaatbestemming
(Enkelvoudig x € 1.000) - per 31 december 2016

	31-12-2016	31-12-2015
1 ACTIVA		
<i>Vaste activa</i>		
1.1 Immateriële vaste activa	2	15
1.2 Materiële vaste activa	35.954	33.934
1.3 Financiële vaste activa	6.581	6.897
	42.537	40.846
<i>Vlottende activa</i>		
1.4 Voorraden	0	0
1.5 Vorderingen	1.991	2.271
1.6 Effecten	2.538	2.526
1.7 Liquide middelen	9.235	10.156
	13.764	14.953
	56.301	55.799
2 PASSIVA		
2.1 Eigen vermogen	23.525	21.491
2.2 Voorzieningen	2.093	1.888
2.3 Langlopende schulden	20.464	22.064
2.4 Kortlopende schulden	10.219	10.356
	56.301	55.799

1.9 Staat van baten en lasten over 2016
(Enkelvoudig x € 1.000)

	2016	Begroot 2016	2015
3 BATEN			
3.1 Rijksbijdragen	50.689	49.683	48.040
3.2 Overige overheidsbijdragen	878	0	28
3.3 College-, cursus- en examengelden	1.054	975	998
3.4 Werk in opdracht van derden	0	10	14
3.5 Overige baten	2.888	4.095	2.733
Totaal baten	55.509	54.763	51.813
4 LASTEN			
4.1 Personele lasten	35.798	33.454	30.722
4.2 Afschrijvingen	2.470	2.424	2.611
4.3 Huisvestingslasten	5.923	4.684	4.668
4.4 Overige instellingslasten	9.904	12.261	10.016
Totaal lasten	54.095	52.823	48.017
Saldo baten en lasten	1.414	1.940	3.796
5 Financiële baten en lasten	-829	-794	-861
Resultaat voor belastingen	585	1.146	2.935
6 Belastingen	-0	-0	-0
Resultaat na belastingen	585	1.146	2.935
7 Aandeel in resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen	126	150	345
Resultaat	711	1.296	3.280

Algemene grondslagen enkelvoudige jaarrekening

Algemeen

De enkelvoudige jaarrekening maakt deel uit van de jaarrekening 2016 van de instelling.

Voor zover posten uit de enkelvoudige balans en de enkelvoudige staat van baten en lasten hierna niet nader zijn toegelicht, wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans en staat van baten en lasten.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

De grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gelijk aan die voor de geconsolideerde balans en staat van baten en lasten, met uitzondering van de hierna genoemde grondslagen.

Financiële instrumenten

In de enkelvoudige jaarrekening worden financiële instrumenten gepresenteerd op basis van hun juridische vorm.

Deelnemingen in groepsmaatschappijen

In de enkelvoudige balans worden deelnemingen in groepsmaatschappijen gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode op basis van de nettovermogenswaarde. Zie voor een uitwerking hiervan de grondslagen voor financiële vaste activa in de geconsolideerde jaarrekening.

Resultaat deelnemingen

Het aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen omvat het aandeel van de instelling in de resultaten van deze deelnemingen. Resultaten op transacties waarbij overdracht van activa en passiva tussen de instelling en haar deelnemingen en tussen deelnemingen onderling heeft plaatsgevonden, zijn geëlimineerd voor zover deze als niet gerealiseerd kunnen worden beschouwd

**1.10 Toelichting op de enkelvoudige balans
(cijfers x € 1.000)**

ACTIVA

1.1 Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa (enkelvoudig)

	Software
Cumulatieve aanschafprijs	1.056
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-1.041
Boekwaarde 1 januari 2016	15
Toename onderhanden werk	0
Investerings	0
Desinvesteringen	0
Afschrijvingen desinvesteringen	0
Afschrijvingen	-13
Cumulatieve aanschafprijs	1.056
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-1.054
Boekwaarde 31 december 2016	2

1.2 Materiële vaste activa

	Gebouwen en terreinen	Inventaris en apparatuur	Andere vaste bedrijfsmiddelen	Niet meer dienstbaar aan proces	Totaal
Cumulatieve aanschafprijs	44.358	7.210	12	8.234	59.814
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-14.345	-4.961	-1	-6.573	-25.880
Boekwaarde 1 januari 2016	30.013	2.250	11	1.661	33.934
Toename onderhanden werk	0	0	0	0	0
Investerings	3.540	937	0	0	4.477
Desinvesteringen	-1.852	-571	0	-1	-2.424
Afschrijvingen desinvesteringen	1.852	571	0	1	2.424
Afschrijvingen	-1.714	-649	-3	-92	-2.457
Cumulatieve aanschafprijs	46.046	7.576	12	8.233	61.868
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-14.207	-5.038	-4	-6.664	-25.914
Boekwaarde 31 december 2016	31.839	2.538	8	1.569	35.954

De investeringen in gebouwen en terreinen betreffen met name:

- De verbouwing van het pand Leusderweg voor € 1.771.000
- De verbouwing van het pand Stadsring voor € 935.000
- De verbouwing op de locatie Nieuwe Poort voor bijna € 352.000. Het betreft de vestiging van een deel van de opleidingen Economie en Ondernemen in het gebouw van de Hogeschool Utrecht.

1.3 Financiële vaste activa

MBO Amersfoort beschikt ultimo 2016 over € 2,3 miljoen aan deposito's. De deposito's met een looptijd korter dan een jaar van € 332.000 zijn ondergebracht onder de 1.5 Vorderingen – 1.5.6 Overige. De looptijd van de overige deposito's was ultimo 2016 langer dan een jaar.

MBO Amersfoort heeft een bedrag van € 4,9 miljoen langlopend ter beschikking gesteld aan het onderwijsbedrijf Onderwijs in Bedrijf (OIB Holding BV) in de vorm van een rekening courant.

1.4 Voorraden

Bij MBO Amersfoort zijn geen voorraden aanwezig

1.5 Vorderingen

	2016	2015
1.5.1 Debiteuren	167	854
1.5.2 OCW/LNV	0	0
1.5.3 Studenten	686	0
1.5.4 Overige overheden	0	0
1.5.5 Latente belastingvordering	0	0
1.5.6 Overige	464	779
Overige vorderingen	1.317	1.633
1.5.7 Vooruitbetaalde kosten	872	866
1.5.8 Verstrekte voorschotten	0	0
Overlopende activa	872	866
Af: voorzieningen wegens oninbaarheid	-198	-228
	1.991	2.271

Vooruitbetaalde kosten

De vooruitbetaalde kosten betreffen met name vooruitbetaalde huren ad € 509.000 (op maand en kwartaalbasis) en vooruitbetaalde kosten inzake leermiddelen voor het cursusjaar 2016/2017,

Overige vorderingen

De overige vorderingen betreffen onder meer de deposito's met een looptijd korter dan een jaar van € 332.000.

Voorziening wegens oninbaarheid

Het verloop van de voorziening wegens oninbaarheid van vorderingen is als volgt:

	2016
Stand per 1 januari 2016	228
Mutatie	-30
Stand per 31 december 2016	-198

De voorziening voor oninbaarheid heeft betrekking op het saldo debiteuren.

1.6 Effecten

Er is sinds medio 2014 een obligatieportefeuille van € 2,5 miljoen opgebouwd welke wordt beheerd door Rabo Institutioneel Vermogensbeheer. In het beleggingsprofiel is opgenomen dat moet worden voldaan aan de voorwaarden van de regeling Beleggen en Belenen.

1.7 Liquide middelen

	2016	2015
Kasmiddelen	0	5
Tegoeden op bankrekeningen	9.235	10.151
	9.235	10.156

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van MBO Amersfoort.

PASSIVA

2.1 Eigen vermogen

	2016	2015
Stand per 1 januari	21.491	18.211
Mutatie overname DHTA van SVGB	1.323	
Resultaat	711	3.280
Stand per 31 december	23.525	21.491

Het eigen vermogen bestaat uit een algemene reserve, die wordt gevormd uit de resultaten behaald uit onderwijs- en private activiteiten. Evenals voorgaand jaar is het resultaat toegevoegd aan de algemene reserve.

2.2 Voorzieningen

Omschrijving	1-1-'16	Ont-trekkingen	Dotatie	Vrijval	31-12-'16
Uitkeringen	608	308	494	103	691
Jubilea	282	19	12	0	275
Seniorenregeling	0	0	254	0	254
Deelneming	998	0	0	126	873
Totaal	1.888	327	760	229	2.093

De voorzieningen betreffen onder meer een voorziening deelnemingen ultimo 2016 van € 0,9 miljoen in verband met het negatieve vermogen gekoppeld aan het onderwijsbedrijf OIB Holding BV. In 2015 bedroeg deze voorziening € 1,0 miljoen.

2.3 Langlopende schulden

	Krediet-instellingen
Stand per 1 januari 2016	23.664
Aangegane schulden in 2016	0
Aflossingen 2016	1.600
Stand per 31 december 2016	22.064
Waarvan kortlopend	1.600
Langlopend deel per 31 december 2016	20.464
Looptijd > 1 jaar	6.400
Looptijd > 5 jaar	15.664
Rentevoet	4,83%

2.4 Kortlopende schulden

	2016	2015
Kredietinstellingen	1.600	1.600
Crediteuren	763	1.784
	2.363	3.384
Omzetbelasting	10	-79
Loonheffing/Premies sociale verzekeringen	1.553	1.375
<i>Belastingen en premies sociale verzekeringen</i>	1.563	1.296
Schulden ter zake van pensioenen	353	344
Overige kortlopende schulden	1.022	1.348
<i>Kortlopende schulden</i>	1.375	1.692
Vooruit ontvangen OCW geoormerkt	518	200
Vooruit ontvangen OCW niet geoormerkt	2.162	1.819
Vooruit ontvangen bedragen	724	687
Vakantiegeld en –dagen	1.445	1.248
Accountants- en administratiekosten	69	30
Rente	0	0
<i>Overlopende passiva</i>	4.918	3.984
	10.219	10.356

**1.11 Toelichting op de staat van baten en lasten
(Enkelvoudig x € 1.000)**

BATEN

3.1 Rijksbijdragen

	2016	Begroot 2016	2015
Lumpsum MBO	44.152	43.907	44.683
	44.152	43.907	44.683
Geormerkte OCW-subsidies	275	257	268
Niet geormerkte OCW-subsidies	6.262	5.519	3.089
	6.537	5.776	3.357
Af: Inkomensoverdrachten	0	0	0
Totaal Rijksbijdragen	50.689	49.683	48.040

De Rijksbijdragen sector MBO in 2016 en 2015 betreffen de volgende posten:

Lumpsum MBO	2016	Begroot 2016	2015
Normvergoeding	43.667	43.449	44.299
Inhouding cursusgeld	-892	-892	-961
Wachtgeldvergoeding	1.377	1.350	1.345
	44.152	43.907	44.683

De geormerkte OCW-subsidies in 2016 en 2015 betreffen de volgende posten:

Geormerkte OCW-subsidies	2016	Begroot 2016	2015
Schoolmaatschappelijk werk	275	257	268
	275	257	268

De niet geormerkte OCW-subsidies in 2016 en 2015 betreffen de volgende posten:

Niet-geormerkte OCW-subsidies	2016	Begroot 2016	2015
Kwaliteitsafspraken: Vast deel	2.654	2.688	1.107
Kwaliteitsafspraken: Variabel deel	1.998	1.447	0
Salarismix Randstadregio	969	965	965
Bekwaamheid/professionalisering	0	0	200
VSV	480	280	551
Lerarenbeurs	64	59	60
Zij-instromers	70	80	50
School ex	0	0	156
Overige mbo	27	0	0
	6.262	5.519	3.089

3.2 Overige overheidsbijdragen

	2016	Begroot 2016	2015
Overige overheidsbijdragen	878	0	28
Totaal Overige overheidsbijdragen	878	0	28

De overige overheidsbijdragen betreffen ontvangsten van de gemeente Amersfoort, bijdragen voor het vaccinatieprogramma Hepatitis B van het ministerie van VWS en een subsidie van OC&W voor borging van de kleine en unieke opleidingen van de DHTA (zie ook kortlopende schulden). De subsidieverantwoording voor Volwasseneneducatie 2016 bedraagt € 153.532.

3.3 College-, cursus, les- en examengelden

	2016	Begroot 2016	2015
Cursusgelden sector mbo	1.028	975	974
Examengelden	26	0	24
Totaal College-, cursus, les- en Examengelden	1.054	975	998

3.4 Baten in opdracht van derden

	2016	Begroot 2016	2015
Baten in opdracht van derden	0	10	14

3.5 Overige baten

	2016	Begroot 2016	2015
3.5.1 Verhuur	887	545	394
3.5.2 Detachering personeel	252	230	295
3.5.3 Overige	1.749	3.320	2.044
Totaal Overige baten	2.888	4.095	2.733

In de post Overige is in 2016 een boekwinst van € 1,5 miljoen begroot van de verkoop van de locatie Clarenburg, maar de overdracht is pas in 2017.

De post Overige bestaat o.a. voor een bedrag van € 1,0 miljoen uit studentenbijdragen (2015: € 1,0 miljoen).

LASTEN

De lasten van de DHTA zijn begroot onder Onderwijs door derden. De realisatie is verantwoord onder de betreffende kostensoort.

4.1 Personele lasten

	2016	Begroot 2016	2015
Brutolonen en salarissen	24.708	30.352	21.764
Sociale lasten	3.366		2.889
Pensioenpremies	2.984		2.757
Wachtgelden/uitkeringen	503	400	106
4.1.1 Lonen en salarissen	31.561	30.752	27.516
Personeel niet in loondienst	2.987	1.049	1.964
Overige	1.393	1.778	1.314
4.1.2 Overige personele lasten	4.380	2.827	3.278
4.1.3 af: Uitkeringen	-143	-125	-72
Totaal Personele lasten	35.798	33.454	30.722

4.2 Afschrijvingen

	2016	Begroot 2016	2015
4.2.1 Immateriële vaste activa			
Afschrijvingen software	15	15	184
4.2.2 Materiële vaste activa			
Afschrijvingen gebouwen	1.799	1.727	1.733
Afschrijvingen overige	656	683	694
	2.455	2.410	2.427
Totaal Afschrijvingen	2.470	2.425	2.611

4.3 Huisvestingslasten

	2016	Begroot 2016	2015
4.3.1 Huur	3.482	2.638	2.617
4.3.2 Verzekeringen	109	112	132
4.3.3 Onderhoud	696	555	507
4.3.4 Energie en water	428	451	465
4.3.5 Schoonmaakkosten	777	565	647
4.3.6 Heffingen	165	156	143
4.3.7 Overige	266	207	157
Totaal Huisvestingslasten	5.923	4.684	4.668

De huurkosten zijn hoger dan begroot door de volgende factoren:

- Niet begrote kosten gebouw Laurensdreef (DHTA): € 458.000.
- Extra kosten gebouw Brabantsestraat € 85.000 en gebouw Nieuwe Poort € 242.000 in verband met groei opleidingen Economie en Ondernemen.

4.4 Overige instellingslasten

	2016	Begroot 2016	2015
4.4.1 Administratie en beheer			
Administratie	2.069	1.490	1.735
Reproductie	169	183	151
Overige	427	450	443
	2.665	2.123	2.329
4.4.2 Inventaris, apparatuur en leermiddelen			
Leer- en hulpmiddelen opleidingen	787	1.215	702
Onderhoud inventaris	328	128	191
Onderwijs door derden	3.692	6.890	4.840
Kosten diplomering	68	18	44
Overige	851	794	890
	5.726	9.045	6.667
4.4.3 Overige			
Communicatie & Marketing	638	484	437
Telefoon en porti	301	241	235
Inkopen onderwijsbedrijven	0	0	0
Overige	574	368	348
	1.513	1.093	1.020
Totaal Overige instellingslasten	9.904	12.261	10.016

Het merendeel van het uitbesteed onderwijs betreft de opleidingen via de OIB-onderwijsbedrijven en de Meerwaarde.

Het uitbesteed onderwijs van de Dutch Health Tec Academy was in de begroting (€ 3,1 miljoen) voor een heel jaar opgenomen.

5. Financiële baten en lasten

	2016	Begroot 2016	2015
Totaal financiële baten	358	310	391
Totaal financiële lasten	1.187	1.104	1.252
Subtotaal Financiële baten en lasten	-829	-794	-861

6. Belastingen

In de enkelvoudige jaarrekening is dit niet van toepassing.

7. Deelnemingen

	2016	Begroot 2016	2015
Totaal Deelnemingen	126	150	345

Resultaat deelnemingen

Het aandeel in het resultaat van organisaties waarin wordt deelgenomen omvat het aandeel van de organisatie in de resultaten van deze deelnemingen. Resultaten op transacties, waarbij overdracht van activa en passiva tussen de organisatie en haar deelnemingen en tussen deelnemingen onderling heeft plaatsgevonden, zijn niet verwerkt voor zover deze als niet gerealiseerd kunnen worden beschouwd.

1.12 Verbonden partijen (Model E)

Naam	Juridische vorm 2015	Statutaire zetel	Code activiteiten	Eigen vermogen 31-12-2016	Resultaat 2016	Artikel 2:403 BW	Deelname	Consolidatie
				€	€	Ja/Nee	%	Ja/Nee
OIB Holding BV	BV	Amersfoort	4	-429	-190	Ja	100	Ja
OIB Leerhotel BV	BV	Amersfoort	4	1.818	121	Ja	100	Ja
OIB Fit Academie Bokkeduinen BV	BV	Amersfoort	4	-2.146	345	Ja	100	Ja
AdminCompany BV	BV	Amersfoort	4	-9	-29	Ja	100	Ja
Salon de Nieuwe Stad BV	BV	Amersfoort	4	-145	-85	Ja	100	Ja
OIB Bedrijfsopleidingen BV	BV	Amersfoort	1 + 4	39	-36	Ja	100	Ja

OIB Leerhotel B.V., OIB Fit Academie Bokkeduinen B.V., AdminCompany B.V., Salon de Nieuwe Stad B.V. en OIB Bedrijfsopleidingen B.V. zijn 100% deelnemingen van OIB Holding B.V.

Het eigen vermogen en het resultaat zijn derhalve, samen met de overige baten en lasten van OIB Holding B.V. inbegrepen in de cijfers vermeld bij OIB Holding B.V.

De activiteiten van First Class zijn per 01-01-2016 ondergebracht bij OIB Leerhotel B.V. en de catering activiteiten zijn per 01-01-2016 ondergebracht bij OIB Bedrijfsopleidingen B.V.

Code activiteiten:

- 1 Contractonderwijs
- 2 Contractonderzoek
- 3 Onroerende zaken
- 4 Overige

Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen de instelling en een natuurlijk persoon of entiteit die verbonden is met de instelling. Dit betreffen onder meer de relaties tussen de instelling en haar deelnemingen, de bestuurders en de functionarissen op sleutelposities. Onder transacties wordt verstaan een overdracht van middelen, diensten of verplichtingen, ongeacht of er een bedrag in rekening is gebracht.

Er hebben zich geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet-zakelijke grondslag.

De bezoldiging van de bestuurders en commissarissen is opgenomen in toelichting 1.13.

1.13 WNT: Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

Vermelding bezoldiging topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen

Functie	Voorzitters-clausule van toe-passing	Naam	Ingangs datum dienst verband	Eind datum dienst verband	Omvang dienst-verband	Beloning 2016	Belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen	Voorzieningen beloning betaalbaar op termijn	Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband	Motivatie overschrijding van de norm
Voorzitter CvB	N	Mw. G. Eerdmans	1-8-2009		1,00 fte	€ 134.706		€ 15.108		Geen overschrijding
Lid CvB	N	Dhr. G.J. Lantinga	21-10-1985		1,00 fte	€ 122.798	€ 936	€ 14.819		Geen overschrijding
Lid CvB	N	Dhr. A. van Heest	1-8-2004		1,00 fte	€ 123.363	€ 20	€ 14.819		Geen overschrijding
Voorzitter Raad van Toezicht	J	Dhr. P. Hoogenboom	1-1-2013		n.v.t	€ 10.500				
Lid Raad v Toezicht	N	Mw. G. Bikker- Trouwborst	1-1-2013		n.v.t	€ 7.000	€ 216			
Lid Raad v Toezicht	N	Dhr. R. Bruin	1-1-2013		n.v.t	€ 7.000	€ 163			
Lid Raad v Toezicht	N	Mw. A. Denissen	1-1-2013		n.v.t	€ 7.000				
Lid Raad v Toezicht	N	A van 't Eind	1-1-2013		n.v.t	€ 0	€ 80			
Lid Raad v Toezicht	N	Dhr. A. Tils	1-1-2013		n.v.t	€ 7.000	€ 150			

De leden van de raad van toezicht hebben op basis van facturering een vacatievergoeding (zie beloning) en onkostenvergoeding ontvangen. De opgenomen bedragen zijn exclusief BTW. Bij sommigen is geen sprake van BTW in verband met toepassing van de kleine ondernemers regeling (KOR).

Er zijn geen personen van wie de bezoldiging de geldende (sector)bezoldigingsnorm te boven gaat.

1.14 Honoraria van de accountant

De volgende honoraria zijn ten laste gebracht van de organisatie, haar dochtermaatschappijen en andere maatschappijen die zij consolideert, een en ander zoals bedoeld in artikel 2:382a BW.

(x € 1.000)	KPMG Accountants N.V.	KPMG Accountants N.V.
	2016	2015
Onderzoek van de jaarrekening	177	150
Andere controleopdrachten	n.v.t.	n.v.t.
Adviesdiensten op fiscaal terrein	n.v.t.	n.v.t.
Andere niet controlediensten	3	12
Totaal	180	162

Opgegeven worden de in het boekjaar ten laste van de rechtspersoon gebrachte totale honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening, totale honoraria voor andere controleopdrachten, totale honoraria voor adviesdiensten op fiscaal terrein en totale honoraria voor andere niet-controlediensten, ongeacht of de werkzaamheden reeds gedurende dat boekjaar zijn verricht door de externe accountant en de accountantsorganisatie genoemd in artikel 1, eerste lid, onder a en e, van de Wet toezicht accountantsorganisaties.

De post Onderzoek van de jaarrekening betreft de kosten van de jaarrekeningcontrole en van de bekostigingscontrole. De post in 2015 is inclusief een na-verrekening op de controlekosten voor 2014 ad € 72.000. De na-verrekening in 2016 over 2015 bedraagt € 95.000.

De andere niet controlediensten in 2016 betreffen werkzaamheden in het kader van de subsidie-toewijzing door het ministerie van OCW inzake overname DHTA van de SVGB en in 2015 in het kader van een risico-inventarisatie.

2. Overige gegevens

2.1 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het College van Bestuur van Stichting Interconfessioneel Beroepsonderwijs en Volwasseneneducatie regio Amersfoort

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen geconsolideerde jaarrekening

Ons oordeel

Wij hebben de geconsolideerde jaarrekening 2016 van Stichting Interconfessioneel Beroepsonderwijs en Volwasseneneducatie regio Amersfoort (hierna 'de stichting') te Amersfoort (hierna 'de geconsolideerde jaarrekening') gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in dit jaarverslag opgenomen geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Interconfessioneel Beroepsonderwijs en Volwasseneneducatie regio Amersfoort per 31 december 2016 en van het resultaat over 2016 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in de geconsolideerde jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals vermeld in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016.

De geconsolideerde jaarrekening bestaat uit:

1. de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2016;
2. de geconsolideerde en enkelvoudige staat van baten en lasten over 2016; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de geconsolideerde jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Interconfessioneel Beroepsonderwijs en Volwasseneneducatie regio Amersfoort zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de geconsolideerde jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens;

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de geconsolideerde jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.3. Bestuursverslag van het onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle van de geconsolideerde jaarrekening of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs paragraaf 2.2.3 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de geconsolideerde jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de geconsolideerde jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de Raad van Commissarissen voor de geconsolideerde jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de geconsolideerde jaarrekening in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs.

het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de geconsolideerde jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de geconsolideerde jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de geconsolideerde jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de geconsolideerde jaarrekening.

De Raad van Commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de geconsolideerde jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van de geconsolideerde jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Eindhoven, xx juni 2017

KPMG Accountants N.V.

L.J.J.M. Vale RA

2.2 Voorstel voor resultaatbestemming

Het exploitatieresultaat ad € 0,71 miljoen zal op basis van een besluit van het college van bestuur en goedkeuring door de raad van toezicht worden toegevoegd aan het eigen vermogen.

Bijlage bij de controleverklaring:

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de geconsolideerde jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de geconsolideerde jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om in onze controleverklaring de aandacht te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de geconsolideerde jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de geconsolideerde jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de Raad van Commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.